

LITERATURA

El món d'ahir de Manel Ollé

Eduardo Sánchez
cronista cultural

Si Sebastià Juan Arbó és l'escriptor per antonomàsia del delta de l'Ebre, podem afirmar que Manel Ollé ho és del Montsià. La seva anterior novel·la *LEscamot de la nit serrada* i l'actual *El viatge dels novençans* pertanyen a un món que ja no existeix. El valor testimonial de les dos obres és més que evident. Si en la primera Lluç de l'Aladrac ajuda a una noia republicana que escapen de la Guerra Civil i els dona refugi a la seva finca, en aquesta ocasió són una parella que, per motius idèntics -en una història referida pel seu nebot- busquen en un Montsià desolat i desèrtic, en un món perdut per sempre l'ajuda que, en la mateixa època -la nefasta guerra- els va oferir Lluç.

En efecte, Esteve i Empar són un matrimoni que el seu únic delictat és haver viscut en uns anys en què la dictadura franquista es carregava i anul·lava qualsevol pensament i obra que fos aliena als seus interessos. D'aquesta forma, els dos joves inicien un trajecte que els portarà pel Baix Maestrat i el Montsià a la recerca d'una amagatall per a salvar les seves vides i van a parar a l'Aladrac, no sense abans assabentar-nos que esperaven un fardell de roba que els fes passar per uns senzills camperols, però, lamentablement,

el que els arriba és una maleta en la que, en el seu interior es troba tota la vestimenta del seu casament i el que havia de ser aquella roba que els joves esperaven amb discreció es convertia en unes peces que donaven per a la comicitat: tots els elements del seu casament era el vestuari en què es presentaven, en ple Montsià, com una parella que havien perdut els papers en un lloc muntanyós.

A partir d'aquí, el lector compren de què fugen aquests joves per no ser atrapats per les autoritats franquistes i no ser detinguts. De fet, l'Empar no tenia cap causa pendent amb les noves autoritats, que feien un ferrenc control per tots els camins i carreteres que transitaven, des de l'horta vinarossenca fins al Montsià d'Ulldecona. Per contra, el seu marit, el jove Esteve, un intel·lectual que, des del primer moment de la dictadura, va deixar clar el seu posicionament democràtic i allunyat de qualsevol repressió i resistir a la nova era que s'inicia amb el franquisme.

Manel Ollé, nascut a Ulldecona i resident a Tortosa des de fa molts anys, on ha fet de professor de moltes generacions de tortosins, mai ha oblidat -com reflecteix la seva obra- el Montsià natal. El món de Lluç

de l'Aladrac ja no existeix, només el vinculen els records i els sentiments de pertànyer a una època que li va ser arrabassada en la llarga nit de la dictadura i que ara ressuscita per als lectors. Per això és doble el valor de *El viatge dels novençans* (Onada Edicions): per la seva qualitat literària i perquè és un viatge en el temps. El viatge que inicien els joves Esteve i Empar és ple de dificultats i la figura d'Esteve aixeca l'odi dels seus perseguidors per haver escrit articles a la premsa en què defensa la democràcia i la llengua, fent cas omís de les imposicions franquistes i defensant-la en qualsevol moment i circumstància, Ollé, a través d'Esteve, defensa les tesis del Dr. Manyà, que uns intel·lectuals nacionals selectes serien una muralla contra la qual s'estavellarien totes les intrigues, tota la força de les armes i totes les maquinacions de l'assimilisme. És per aquest motiu que els novençans volen fugir a Ceret, a la Catalunya Nord a la recerca de la llibertat en una partida de carboners. El viatge és ple de dificultats, però ajuden gent compromesa que s'anirà afegint fins a arribar al Vallespir on començaran una nova vida, on encara hi ha un lloc per a l'esperança. En aquest sentit, la figura del jove

carboner dels Freginals Vicent Salles Viladecans és un dels personatges més autèntics i peculiars que han sortit de la novel·lística d'Ollé.

Vull acabar amb una anècdota que té per protagonista al seu biògraf, Rafael Haro. Ja fa molts anys, a la Ràpita, parlant de Thomas Mann em va suggerir que llegís *Los Buddenbroox*, que ell considerava superior a *La Muntanya màgica*. Quan vaig acabar de llegir *Micalet Verdrol* (una autèntica joia) la vaig relacionar amb la novel·la de Mann, que representa la fi d'un món: tot un llegat que mai passaria a mans dels seus hereus. El món d'ahir que descriu Ollé va ser engolit pel vent de la història. Ni el Montsià és el mateix ni les persones segueixen sent les mateixes, però ens quedarà el record d'una gent, d'uns treballs, d'uns fets i d'unes històries que Manel Ollé Albiol incorpora magistralment a la literatura catalana actual.